PROTOKOLL FRA ÅRSMØTET 27.3.2008 KL. 16.00-19.00
Internasjonalt Kultursenter og Museum (IKM), Tøyenbekken 5, storsalen i 3. etasje

Til stede:

MEDLEMSFORENINGER

1. 4H Norge	v. Simen Saxebøl
2. Actis Norge	v. Andreas N. Uhre
3. African Renessaince Education	v. Jean F. Enyam
4. AFS Norge Internasjonal utveksling	v. Monica Hatle
5. Ahmadiyya Muslim Jamaat	v. Mahmoud Ayaz
6. Amnesty International Norge	v. Harald Askebakke, Sven Mollekleiv
7. Angstringen Norge	v. Manuela Wanneck
8. Antirasistisk Senter	v. Kari Helene Partapuoli
9. Arbeidsssøkerforbundet	v. Herbjørn Skretting
10. Blå Kors Norge	v. Geir Gundersen
11. De Unges Orkesterforbund (UNOF)	v. Terje Winther
12. Det norske totalavholdsselskap	v. Harald Dyrkorn
13. Diya	v. Hadi Khosravi Lile
14. Dyrebeskyttelsen Norge	v. Daniel Blom Bakke
15. Familie & Medier	v. Eivind Algrøy
16. Familieklubbene i Norge	v. Tone Teppen
17. Flyktninghjelpen	v. Helene Støversten
18. Folkeakademienes Landsforbund	v. Pål Djuve
19. Forbundet Mot Rusgift	v. Anne-May Hogsnes
20. Foreningen 2 Foreldre	v. Sølvi Leander
21. Foreningen for hjertesyke barn	v. Helene Thon
22. Framfylkingen LOs barne- og familieorg.	v. Kristian Fjellanger
23. Frelsesarmeen	v. Jan Peder Fosen
24. Frikirkelig studieforbund	v. Terje Raanås, Hege Irene Fossum
25. Friluftslivets fellesorganisasjon	v. Harald Tronvik
26. Hyperion N4F	v. Erlend Sand Bruer, Andreas-Johann Ulvestad
27. Hørselshemmedes Landsforbund (HLF)	v. Geir Lippestad
28. Juvente	v. Eivind Marienborg
29. KA – Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorg.	v. Claes Lampi
30. KABB – kristend arb. blant blinde og svaksynte	v. Ingvar Nevland
31. KFUK-KFUM-speiderne	v. Thorbjørn Geirbo
32. Kongelig Norsk Båtforbund	v. Jan Helge Syvertsen
33. Korpsnett Norge	v. Aksel G. Roksti
34. Kreftforeningen	v. Stein Bruland, Anne Lise Ryel

35. Kristen-Norges Innkjøpsfellesskap	v. Kåre Rønningen
36. Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL)	v. Stig Terje Tolo, Mona Johansen
37. Landsforeningen for Pårørende innen Psykiatri	v. Eli Undheim
38. Landslaget Fysisk Fostring i Skolen (LFF)	v. Jorunn Nyhus Braute
39. Landsrådet for barne- og ungdomsorg. (LNU)	v. Lene Haus, Trond Enger
40. Lions Club International MD 140	v. Egil Moe-Helgesen
41. Lukasstiftelsen	v. Arne Lyngstad
42. Metodistkirken i Norge	v. Gunnar Bradley
43. Motorørernes Avholdsforbund	v. Ole Engebret Veimodet
44. Nasjonalforeningen for folkehelsen	v. Vibeke Johnsen
45. Natur-Kultur-Helse Norge	v. Lars S. Hauge, Unni Schjervheim
46. Noregs Mållag	v. Berit Rekve
47. Noregs Ungdomslag	v. Marit Jacobsen, Hallvard Ellingsberg
48. Norges Blindeforbund	v. Gunnar Haugsveen, Rune Bang, Arnt Johannes Holte
49. Norges Diabetesforbund	v. Arild Melleby
50. Norges Handikapforbund	v. Kaare Moe
51. Norges idrettsforbund og olympiske komité	v. Odd-Roar Thorsen, Tove Paule
52. Norges korforbund	v. Svend-Ola Hådi
53. Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag	v. Kjell Tore Omland
54. Norges Kulturvernforbund	v. Jan Solberg
55. Norges Kvinne- og Familieforbund	v. Kirstin Neerbye Hagen
56. Norges Musikkorps Forbund	v. Arild Moen
57. Norges Røde Kors	v. Ann-Margrit Austenå, Ingrid Naustdal
58. Norges speiderforbund	v. Karen Johanne Strømstad
59. Norges Velforbund	v. Einar Bjorbæk
60. Norsk Folkehjelp	v. Anne Cathrine Seland
61. Norsk Luthersk Misjonssamband	v. Per Gunvald Håland
62. Norsk Misjon i Øst	v. Runa Gundersen
63. Norsk musikkråd	v. Terje Adde
64. Norsk Pensjonistforbund	v. Arild Daleng
65. Norsk Søndagsskoleforbund	v. Ann Helen Frivold
66. Norsk teaterråd	v. Morten Hagevik
67. Norske Kvinners Sanitetsforening	v. Anne-Karin Nygård
68. Norske Lagsbruk	v. Anders Slaatsveen
69. Populus - studieforbundet folkeopplysning	v. Jan Heier
70. Redd Barna	v. Ole Chr. Kleppe
71. Redningsselskapet	v. Sunniva Berntsen
72. Samadoon	v. Zakariah Mohamed Ahmed, Abdulahi Salad, Sadiq Juma
73. Seniornett Norge	v. Tore Langemyr Larsen
74. Sjømannskirken - Norsk kirke i utlandet	v. Odd Dyvik
75. SOS Barnebyer	v. Svein Grønnern
76. Stiftelsen Fransiskushjelpen	v. Johanna Lundereng
77. Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo	v. Terje Kaupang
78. Stiftelsen Norsk Luftambulanse	v. Ole Valen
79. Stiftelsen Rettferd for taperne	v. Arne Mellerud
80. Ungdom & Fritid	v. Ane Hammerø

81. Ungdom mot narkotika	v. Marius Sjømæling
82. Unge Funksjonshemmede	v. Martin Nielsen
83. Velferdsalliansen	v. Rolf Solvang
84. Voksenopplæringsforbundet	v. Sturla Bjerkaker, Astrid Thoner

Andre:
Birgitte Brekke, daglig leder
Stian Slotterøy, kommunikasjonsrådgiver
Yousef Abu Afifi, organisasjonsrådgiver
Oddveig Nygård, organisasjonsrådgiver
Camilla Bakken Øvald (LNU), dirigent

SAK NR. 1 OPPROP

Daglig leder i Frivillighet Norge Birgitte Brekke leste opp navn på samtlige medlemsforeninger som hadde registrert seg som deltakere i inngangen, og ba om tilslutning til at dette ble ansett som opprop.

Ingen ba om ordet.

VEDTAK:

Møtet settes med 84 stemmeberettigete medlemsorganisasjoner.

SAK NR. 2 GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKSLISTE

Dirigent Camilla Bakken Øvald viste til at nytt utkast til dagsorden var blitt delt ut til deltakerne ved registrering.

Ingen ba om ordet.

VEDTAK:

Møtet er lovlig innkalt – i henhold til fastsatte frister - og kan settes.
Styrets forslag til dagsorden godkjennes.

SAK NR. 3 KONSTITUERING

Daglig leder Birgitte Brekke leste opp styrets forslag til konstituering.

Ingen ba om ordet.

VEDTAK:

Til referent velges: organisasjonsrådgiver i Frivillighet Norges sekretariat Oddveig Nygård

Til å signere protokollen velges: 1) Claes Lampi (KA), Karen Johanne Strømstad (NSF) og Sunniva Berntsen (Redningsselskapet)

Til dirigent velges: Camilla Bakken Øvald (LNU)

SAK NR. 4 FORRETNINGSORDEN

Dirigent Camilla Bakken Øvald la fram styrets forslag til forretningsorden.

Hun orienterte om at fristen for benkeforslag til valgene settes i første pause og at stemmeberettigete deltakere som forlater møtet før møteslutt må levere stemmetegn før de går.

Ingen ba om ordet.

VEDTAK:

Årsmøtet vedtar styrets forslag til forretningsorden.

STYRELEDERS TALE TIL ÅRSMØTE INKL. PRESENTASJON AV ÅRSMELDINGEN 2007

Styreleder Sven Mollekleiv la vekt på at Frivillighet Norge har fått til mye på kort tid: frivillighetsregister, Frivillighetsmeldingen, Frikanalen, lov om innsamlingsregister, kurstilbud for små og nye organisasjoner, Inkluderingsprosjekt og utvikling av Frivillighetsprisen "Tid som teller". Han framhevet Frivillighet Norges arbeid med momssaken og uttrykte utålmodighet i forhold til at regjeringen må ta vårt krav opp til politisk behandling. Han framhevet også behovet for Frivillighetsforskning og for at regjeringen tar ansvar for å sette av tilstrekkelig med midler til et forskningsprogram.

KULTURMINISTER TROND GISKE HILSER ÅRSMØTET

Kulturminister Trond Giske viste til momssaken i sin hilsningstale til årsmøtet. Han ga løfte om at saken nå skal opp til vurdering, men uttrykte samtidig at han er usikker på om et momsfritak vil treffe alle de små organisasjonene. Han ba også organisasjonene om drahjelp for å få Frivillighetsregisteret på plass. Han antydet at den kommende Grasrotandelen - hvor alle som spiller på Norsk Tippings spill selv skal få velge et lokalt formål som skal motta 5 % av innsatsen - skal knyttes opp mot registeret.

SAK NR. 5 MOMSFRITAK FOR FRIVILLIGE ORGANISASJONER

Styremedlem Claes Lampi presenterte et kort resymè av momssaken og styrets forslag til resolusjon.

Ingen ba om ordet.

VEDTAK:

Årsmøtet vedtar styrets forslag til resolusjon.

SAK NR. 6 GODKJENNING AV ÅRSMELDING

Styremedlem Trond Enger viste til styreleders presentasjon av årsmelding for 2007 i sin tale til årsmøtet og åpnet for spørsmål og kommentarer til årmeldingen.
Ingen ba om ordet.

VEDTAK:

Årsmøtet vedtar styrets forslag til årsmelding som Frivillighet Norges årsmelding for 2007.

SAK NR 7 GODKJENNING AV REGNSKAP FOR 2007

Styremedlem Trond Enger la fram regnskapet.

Han viste til at revisorerklæring var blitt delt ut til deltakerne i forbindelse med registrering.

Følgende hadde ordet:
Ann-Margrit Austenå, Norges Røde Kors
Herbjørn Skretting, Arbeidssøkerforbundet
Jan Helge Syvertsen, Kongelig Norsk Båtforbund
Ane Hammerø, Ungdom og Fritid
Terje Ranaas, Frikirkelig Studieforbund

VEDTAK:

Årsmøtet vedtar regnskapet for 2007. Årsmøtet vedtar at overskuddet disponeres i tråd med styrets forslag.

Revisors rapport for 2007-regnskapet tas til orientering.

SAK NR 8 FRIVILLIGHETSPOLITISK PLATTFORM

Styremedlem Anne Lise Ryel presenterte forslagene. Hun understreket at revisjon av Frivillighetspolitisk plattform vil være en viktig sak for styret i 2008 og at en revidert plattform vil bli lagt fram for årsmøtet i 2009.

Følgende hadde ordet:
Harald Tronvik, Friluftslivets Fellesorganisasjon
Herbjørn Skretting, Arbeidssøkerforbundet
Marit Jacobsen, Noregs Ungdomslag
Terje Ranaas, Frikirkelig Studieforbund

Styret endret etter dette sin innstilling og sluttet seg til Voksenopplæringsforbundets forslag (forslag 5 i sakspapiret) om å endre pkt. 10 i Frivillighetspolitisk plattform.

Alle forslagene til endringer i plattformen samt navn på forslagsstillere følger som vedlegg 1 til protokollen.

Endelig Frivillighetspolitisk plattform følger som vedlegg 2 til protokollen.

VEDTAK:

> **Styrets endrings- og strykningsforslag i Frivillighetspoliktisk plattform, forslag 1-4, ble vedtatt.**
>
> **Forslag 5 ble vedtatt.**

SAK NR 9 VEDTEKTSENDRINGER

Styremedlem Tove Paule gikk gjennom forslagene til vedtektsendringer.

Alle forslagene til vedtektsendringer samt navn på forslagsstillere følger som vedlegg 3 til protokollen.

Endelige vedtekter følger som vedlegg 4 til protokollen.

Følgende hadde ordet:
Herbjørn Skretting, Arbeidssøkerforbundet
Ingvar Nevland, KABB – Kristent arbeid blant blinde og svaksynte
Harald Tronvik, Friluftslivets Fellesorganisasjon

VEDTAK:

> **Alle skriftlige endringsforslag ble vedtatt innbakt i vedtektene. Endringene trer i kraft umiddelbart.**

SAK NR 10 ANBEFALING OM KARANTENETID I FORBINDELSE MED TV-AKSJONEN

Styremedlem Svein Grønnern presenterte styrets forslag til anbefaling.

Følgende hadde ordet:
Ann-Margrit Austenå, Norges Røde Kors
Ole Valen, Stiftelsen Norsk Luftanbulanse
Herbjørn Skretting, Arbeidssøkerforbundet
Jan Solberg, Norges Kulturvernforbund
Sunniva Berntsen, Redningsselskapet

Styret presiserte at anbefalingen kun gjaldt for normalsituasjoner og at organisasjonene i tilfellet av en nasjonal eller internasjonal nød/krisesituasjon selvfølgelig må kunne drive pengeinnsamling i karantenetiden.
Anbefalingen om karantenetid i forbindelse med TV-aksjonen følger som vedlegg 5 til protokollen.

VEDTAK:

Årsmøtet sluttet seg til styrets forslag til anbefaling om karantenetid i forbindelse med TV-aksjonen mot 15 stemmer.

SAK NR 11 ANBEFALING OM ETISKE RETNINGSLINJER FOR INNKJØP AV VARER OG TJENESTER

Daglig leder Birgitte Brekke la fram styrets forslag til anbefaling.

Følgende hadde ordet:
Jan Solberg, Norges Kulturvernforbund
Tove Paule, Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité

Anbefalingene om etiske retningslinjer med kommentarer følger som vedlegg 6 til protokollen.

VEDTAK:

Årsmøtet slutter seg til styrets forslag til anbefalte overordnete etiske prinsipper for medlemsorganisasjonenes innkjøp av varer og tjenester med kommentarer.

SAK NR 12 BUDSJETT 2008 OG 2009

Styremedlemmer Terje Adde og Hege Irene Fossum la fram budsjettforslagene for henholdsvis 2008 og 2009.

Følgende hadde ordet:
Herbjørn Skretting, Arbeidsøkerforbundet
Trond Enger, styret i Frivillighet Norge

VEDTAK:

Det foreslåtte budsjettet fastsettes som budsjett for Frivilighet Norge i 2008. Årsmøtet vedtar forslaget til budsjett for 2009 som grunnlag for søknad om statlig støtte for 2009. Revidert budsjett for 2009 behandles på årsmøtet 2009.

SAK NR 13 VALG

Leder av valgkomiteen Harald Tronvik presenterte forslaget.

Ingen benkeforslag ble fremmet.

VEDTAK:

Årsmøtet velger følgende som styreleder for en periode på 2 år:
Sven Mollekleiv (Amnesty International Norge)

Årsmøtet velger følgende som nestleder for en periode på 1 år:
Anne Lise Ryel (Kreftforeningen)

Årsmøtet velger følgende som styremedlemmer for en periode på 2 år:
Tove Paule (Norges Idrettsforbund)
Terje Adde (Norsk Musikkråd)

Årsmøtet velger følgende som styremedlemmer for en periode på 1 år:
Trond Enger (LNU)

Årsmøtet velger følgende som h.h.vis 1., 2. og 3. varamedlem for 1 år:
Hege Fossum (Voksenopplæringsforbundet)
Gunnar Husan (Kristen-Norges Innkjøpsfellesskap)
Anne Karin Kolstad (Actis)

Årsmøtet velger følgende som valgkomité:
Leder: Svein Grønnern (SOS-barnebyer), Julie Lødrup (LNU), Claes Lampi (KA), Astrid Thoner (VOFO), Steinar Arnesen (Norsk teaterråd)

Årsmøtet velger som revisor statsautorisert revisor Hilde Mathisen Sletteberg i Christiania Revision.

SIGNATURER

Claes Lampi **Karen Johanne Strømstad** **Sunniva Berntsen**

VEDLEGG 1 TIL PROTOKOLL FRA ÅRSMØTET 2008

SAK 8: Endringer i Frivillighetspolitisk plattform

Forslag 1
Forslagsstiller: Styret
Type forslag: Endring
Sted: Side 2-3, kapitlet Hva vi vet og hva vi ikke vet

"Frivillig sektor - en delvis dokumentasjon
Nesten 6 av 10 norske borgere er engasjert og gjør en innsats i frivillig arbeid. Dette plasserer den norske frivillige sektoren på suveren førsteplass blant land der man kjenner tilsvarende tall. Ikke en gang i de andre skandinaviske landene har en tilsvarende andel av befolkningen tatt del i frivilligheten. Det frivillige arbeidet tilsvarte i 2004 113 500 årsverk. Dette er omtrent det samme som i 1997, men det er flere som bidrar – i 1997 var det kun noe over 5 av 10 borgere som var aktive frivillige. Av frivillig sektors totale arbeidskraft utgjør innsatsen fra frivillige 62 prosent – på
verdensbasis er det samme tallet 38 prosent. Nordmenn er også sterkt engasjert som medlemmer i frivillige organisasjoner. Medborgerundersøkelsen fra 2001 tilsier at organisasjonene samlet har rundt 12,8 millioner medlemmer i Norge – nesten tre medlemskap per borger – fordelt på 115 000 organisasjoner. Alt dette gir et klart bilde av en sektor med vitalitet og bred oppslutning.

Frivillig sektor er dessuten stor i sysselsettingssammenheng. Sektoren utgjør 69 000 årsverk, og utgjør dermed 3.7 prosent av alle sysselsatte utenom jordbruket. Til sammenligning er gjennomsnittet i EU på 7 prosent,3 noe som tyder på at andelen frivillig arbeid er komparativt høyt. Det er særlig innen utdanning og forskning og sosiale tjenester at sysselsettingsgraden er høy. Velferdsfeltet, inkludert helse, pleie og redningsarbeid, utgjør 55 prosent av sysselsettingen innen frivillig sektor. Frivillige virksomheter genererer også merverdi gjennom sysselsettingen. Et ansatt årsverk er regnet å utløse flere årsverk i ulønnet frivillig innsats. Frivillige organisasjoner forvalter også svært store beløp – både innsamlede og offentlige midler. Sektoren hadde i 2004 totale driftsinntekter på rundt 66,5 milliarder kroner, en økning fra 44 mrd i 1997. Sektoren er rimelig økonomisk selvstendig. Kun rundt 35 prosent av frivillige virksomheters inntekter er offentlige midler, som er lite sett i forhold til andre land. I EU er gjennomsnittet 58 prosent. Gaver fra private utgjør i Norge 9 prosent, mens salgsinntekter og avgifter står for rundt hel 56 prosent. Eus tilsvarende gjennomsnitt er kun 35 prosent.

Tallene viser en sektor som i komparativ sammenheng er stor, med en viktig andel av landets økonomi og arbeidsstokk. Ikke minst er dette fordi sektoren har et svært stort innslag av frivillig innsats sammenlignet med andre land. De viser dessuten at sektoren som helhet er økonomisk selvstendig, og i stor grad tar ansvar for egne inntekter.

Imidlertid viser informasjonen også at det er et stort behov for mer forskning på feltet. Det er for eksempel avgjørende at frivillig sektors betydning og omfang blir dokumentert også på andre områder enn de økonomiske. Frivilliges deltakelse er viktig og interessant fra mange perspektiver – ikke bare når det gjelder antall timer brukt på frivillighet, men også når det gjelder eierskap til

frivilligheten, engasjement rundt spørsmål knyttet til frivillig virksomhet, grad av demokratiutvikling,
helseforebyggende effekter – altså både skjult og synlig verdiskaping. Det er dessuten en kjensgjerning at det er store deler av frivillig sektor som trenger å synliggjøres både i samfunn og i statistikk. Dette gjelder både mindre, lokale kulturgrupper så vel som det mangfoldet av organisasjoner som representerer det flerkulturelle Norge. Den nye frivilligheten skaper også vesentlige verdier for samfunnet."

Vedtatt

Forslag 2
Forslagsstiller: Styret
Type forslag: Strykning
Sted: Side 3, kapitlet Styrke gjennom endring, første avsnitt
Stryke to siste setninger.
Vedtatt

Forslag 3
Forslagsstiller: Styret
Type forslag: Strykning
Sted: Side 6, punkt 1.1 og side 7, punkt 1.3
Vedtatt

Forslag 4
Forslagsstiller: Styret
Type forslag: Endring
Sted: Side 8, punkt 3.1
To siste setninger endres til:
"Det må på plass en kritisk gjennomgang av støtteregimet i tråd med signalene fra Frivillighetsmeldingen (St.meld nr.39 (2007-2008))."
Vedtatt

Forslag 5
Forslagsstiller: Voksenopplæringsforbundet
Type forslag: Endring
Sted: Side 12, punkt 10

Voksenopplæring
Opplæring i og gjennom frivillige organisasjoner har flere formål. Læring bidrar til å styrke og videreutvikle organisasjonene, kvalitetssikre virksomheten, fremme organisasjonenes visjoner og mål, rekruttere medlemmer og øke deres kompetanse for å utøve frivillig innsats. Dessuten tilbyr mange frivillige organisasjoner opplæring *ut over* egne rekker, bl.a. for å styrke kunnskapen om organisasjonenes mål og oppgaver. Voksnes læring i frivillig sektor har derfor en verdi både for frivillig sektor selv og for samfunnet som helhet. Studieforbundene er frivillig sektors viktigste læringsarena.

Kraftige reduksjoner i de offentlige tilskudd til studieforbundene i perioden 2000 –

2006 har bidratt til å forsterke en fallende tendens i studieaktiviteten i frivillige organisasjoner. Bevilgningene har senere økt noe, men langt fra tilskrekkelig for å dekke behovene.

Voksnes læring i frivillige organisasjoner fortjener en større økonomisk oppmerksomhet, og det forventes at støttenivået heves betraktelig i kommende budsjetter.

Studieforbundene i Norge representerer et rikt kulturelt, politisk og faglig mangfold der hele frivillig sektor finner sin plass. Opplæring gjennom studieforbundene er svært viktig også for kulturopplæringen i samfunnet. Det er nær sammenheng mellom kunnskapsformidlingen i organisasjonene lokalt og nasjonalt, og et levende (lokalt) kulturliv. Mye kompetanse i frivillige organisasjoner finnes ikke i andrestrukturer. Det er viktig at den kan dokumenteres og synliggjøres også i sentrale offentlige styringsdokumenter.

En dynamisk og god opplæring for frivillig sektor gjennom studieforbund trenger:
• Fleksible, enkle og forutsigbare tilskuddsordninger
• Bedre dokumentasjonsordninger, bl.a. gjennom forskning og nye rapporteringssystemer.
• Anerkjennelse av frivillighetens læringsarenaer og økt fokus på kompetanse ervervet utenom skolesystemet
• Bedre rammebetingelser for utviklings- og motivasjonsarbeid og rekruttering av grupper med spesielle behov
• Styrking av studieforbundenes nasjonale rolle i forhold til lokal og regional studievirksomhet, bl.a. på områdene pedagogisk veiledning, tilrettelegging og inkludering, pedagogisk utviklingsarbeid, motivasjon, kvalitetssikring, dokumentasjon og tilskuddsforvaltning.

Vedtatt

VEDLEGG 2 TIL PROTOKOLL FRA ÅRSMØTET 2008

Landskap i brytning

Plattform for ny frivillighetspolitikk

vedtatt på årsmøtet i Frivillighet Norge 25. april 2006

Med endringer vedtatt på årsmøtene 27. mars 2007 og 27. mars 2008

Det frivillige Norge

Frivilligheten i Norge spenner over et mangfold av oppgaver, verdier og strukturer. Felles for sektoren er at den verken kan defineres under offentlig virksomhet eller privat næringsliv. Derfor

er det for Frivillighet Norge avgjørende at det legges til rette for sektorens egenart. Frivillig sektor skal stå på egne bein, og ikke være prisgitt rammer og regler tilpasset andre deler av samfunnet.

Frivillige virksomheter tilføyer unike verdier til samfunnet. De er samfunnsbyggende og spiller en viktig rolle i den nordiske demokratiske modellen. De er pådrivere og danner kanaler inn i demokratiet for interessegrupper og engasjerte borgere, men legger også til rette for opinionsdannelse og demokratiforståelse blant sine aktive. Frivilligheten representerer en unik mangfoldighet. Det frivillige kulturfeltet innehar kulturkompetanse som ikke finnes andre steder, heller ikke i forvaltningsapparatet.

Frivilligheten skaper identitet og fellesskap mellom mennesker. Den øker sosial kapital og er viktig som kunnskapsformidler og kulturbærer. Gjennom frivilligheten skapes forståelse og toleranse i menneskers møte med hverandre, og det er her samfunnets kulturelle grunnlag blir lagt.

Frivillige organisasjoner er pionerer som setter i gang der andre venter. De samler inn store beløp til samfunnsnyttige formål, midler som bidrar til å løse samfunnsoppgaver og som tilfører merverdi til en rekke offentlige tjenester. Både i inn- og utland utfører organisasjonene tjenester som uten frivillige bidrag ville vært dyrere i pris og fattigere i innhold – samtidig som mennesker får gleden av å delta i meningsfylt arbeid. Innen kulturfeltet bygger frivillig arbeid basis og bredde for en rekke kulturelle og kunstneriske ytringsformer, og sprenger grenser mot og sikrer rekruttering både for profesjonell idrett og kultur.

Og ikke minst skaper det frivillige arbeidet et lokalt aktivitetsnivå og et engasjement som beriker ethvert lokalmiljø, og som har stor verdi for den enkelte. Dette arbeidet skaper levende samfunn, er kanaler for utfoldelse og gjør hverdagen rikere for borgerne, enten de deltar i frivillighet selv eller de er mottakere og får glede av andres frivillige engasjement. Slik har det frivillige arbeidet en betydelig egenverdi, men sparer også samfunnet for kostnader gjennom forebygging.

Et levende samfunn trenger en vital frivillig sektor med arenaer for mennesker som vil bruke egen tid og egne ressurser til å skape et bedre liv for seg selv eller andre uten tanke på fortjeneste. Dersom myndighetene og samfunnet for øvrig vil ta vare på disse verdiene, krever det at man legger til rette for at frivilligheten kan få utvikle seg på egne vilkår, styrt av de frivillige selv. Politikken må formes etter den frivilligheten som er, og ikke den man til enhver tid ønsker skal være.

Frivillig sektor - en delvis dokumentasjon[1]

Nesten 6 av 10 norske borgere er engasjert og gjør en innsats i frivillig arbeid. Dette plasserer den norske frivillige sektoren på suveren førsteplass blant land der man kjenner tilsvarende tall. Ikke en gang i de andre skandinaviske landene har en tilsvarende andel av befolkningen tatt del i frivilligheten. Det frivillige arbeidet tilsvarte i 2004 113 500 årsverk. Dette er omtrent det samme som i 1997, men det er flere som bidrar – i 1997 var det kun noe over 5 av 10 borgere som var

[1] Hvis ikke annet er opplyst er alle tall og mange poenger i dette kapitlet hentet fra Sivesind, Karl Henrik (2007): *Frivillig sektor i Norge 1997-2004.* Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

aktive frivillige. Av frivillig sektors totale arbeidskraft utgjør innsatsen fra frivillige 62 prosent – på verdensbasis er det samme tallet 38 prosent.[2]

Nordmenn er også sterkt engasjert som medlemmer i frivillige organisasjoner. Medborgerundersøkelsen fra 2001 tilsier at organisasjonene samlet har rundt 12,8 millioner medlemmer i Norge – nesten tre medlemskap per borger – fordelt på 115 000 organisasjoner. Alt dette gir et klart bilde av en sektor med vitalitet og bred oppslutning.

Frivillig sektor er dessuten stor i sysselsettingssammenheng. Sektoren utgjør 69 000 årsverk, og utgjør dermed 3.7 prosent av alle sysselsatte utenom jordbruket. Til sammenligning er gjennomsnittet i EU på 7 prosent,[3] noe som tyder på at andelen frivillig arbeid er komparativt høyt. Det er særlig innen utdanning og forskning og sosiale tjenester at sysselsettingsgraden er høy. Velferdsfeltet, inkludert helse, pleie og redningsarbeid, utgjør 55 prosent av sysselsettingen innen frivillig sektor. Frivillige virksomheter genererer også merverdi gjennom sysselsettingen. Et ansatt årsverk er regnet å utløse flere årsverk i ulønnet frivillig innsats.

Frivillige organisasjoner forvalter også svært store beløp – både innsamlede og offentlige midler. Sektoren hadde i 2004 totale driftsinntekter på rundt 66,5 milliarder kroner, en økning fra 44 mrd i 1997. Sektoren er rimelig økonomisk selvstendig. Kun rundt 35 prosent av frivillige virksomheters inntekter er offentlige midler, som er lite sett i forhold til andre land. I EU er gjennomsnittet 58 prosent. Gaver fra private utgjør i Norge 9 prosent, mens salgsinntekter og avgifter står for rundt hel 56 prosent. EUs tilsvarende gjennomsnitt er kun 35 prosent.

Tallene viser en sektor som i komparativ sammenheng er stor, med en viktig andel av landets økonomi og arbeidsstokk. Ikke minst er dette fordi sektoren har et svært stort innslag av frivillig innsats sammenlignet med andre land. De viser dessuten at sektoren som helhet er økonomisk selvstendig, og i stor grad tar ansvar for egne inntekter.

Imidlertid viser informasjonen også at det er et stort behov for mer forskning på feltet. Det er for eksempel avgjørende at frivillig sektors betydning og omfang blir dokumentert også på andre områder enn de økonomiske. Frivilliges deltakelse er viktig og interessant fra mange perspektiver – ikke bare når det gjelder antall timer brukt på frivillighet, men også når det gjelder eierskap til frivilligheten, engasjement rundt spørsmål knyttet til frivillig virksomhet, grad av demokratiutvikling, helseforebyggende effekter – altså både skjult og synlig verdiskaping. Det er dessuten en kjensgjerning at det er store deler av frivillig sektor som trenger å synliggjøres både i samfunn og i statistikk. Dette gjelder både mindre, lokale kulturgrupper så vel som det mangfoldet av organisasjoner som representerer det flerkulturelle Norge. Den nye frivilligheten skaper også vesentlige verdier for samfunnet.

Styrke gjennom endring

Sivilsamfunnet og frivilligheten er i stadig endring, og dette oppleves ulikt blant ulike organisasjoner. Mange organisasjoner er i medlemsmessig vekst.

[2] Salomon, Sokolowski m.fl (2004): *Global Civil Society.* S. 21. Bloomfield: Kumarian Press.
[3] Sivesind, Lorentzen, Selle, Wollebæk (2002): *The Voluntary Sector in Norway.* S. 37. Oslo: ISF.

Fellesskapskulturen og dugnadsviljen er fortsatt sterk i Norge og har tiltrekningskraft på enkeltindividet. Men det enkelte menneske er ikke i like stor grad som tidligere villig til å kjøpe helhetlige og ideologiske pakkeløsninger når de engasjerer seg. Dette merker også frivillig sektor. Mange vil ha muligheten til å engasjere seg i kortvarige og mer uforpliktende sammenhenger. Dette får konsekvenser for hvordan frivillig sektor organiseres og for hvilke behov som oppstår innenfor de ulike organisasjonene.

Tradisjonelt har demokratiske og hierarkiske nasjonale organisasjoner utgjort en betydelig samfunnsmessig maktfaktor i Norge. På noen områder er denne maktfaktoren svekket ettersom mange av disse organisasjonene har opplevd sviktende medlemstall og mangel på nyrekruttering. Særlig tradisjonelle misjonsforeninger, ulike politiske organisasjoner og avholdsbevegelsen har vært utsatt for dette. Men bildet er ikke entydig. Dette illustrerer at frivilligheten er mangfoldig, og at det for mange organisasjoner er en utfordring fremover å knytte nye bånd mellom medlem og organisasjon.

Historisk sett, er det først og fremst frivillig sektor som har forsynt Norge med kulturelle samlingssteder. Det er bare gjennom de siste 10-årene at det offentlige - i noen grad - har gått inn i denne oppgaven ved å bygge kommunale kulturhus. Det finnes flere tusen større og mindre kulturbygg i landet som er bygget og drevet av frivillige organisasjoner - de fleste med liten eller ingen offentlig støtte. Både samfunnsøkonomisk og kulturelt må denne formidable innsats bli belyst og verdsatt gjennom framtidig kulturpolitikk.

Frivillig sektor i Norge er blant de mest tilpasningsdyktige i verden. Nye organisasjonsformer har kommet til og utgjør nå en stadig viktigere del av frivilligheten. For det første har det oppstått et betydelig innslag av nettverk og paraplyer som særlig fungerer som bindeledd og koordineringsorganer for ulike deler av den etablerte frivilligheten. For det andre er det en økende tendens til at mange organisasjoner særlig innenfor sosiale og humanitære områder velger å organisere seg som stiftelser. For det tredje velger stadig flere å aktivisere seg gjennom løst organiserte lokale aksjoner og ad hoc-grupper, ofte i tillegg til tradisjonell organisering.

Særlig kulturorganisasjonene merker at mange ønsker å engasjere seg i enkeltsaker, ofte i lokale tiltak. Den lokale frivilligheten blir stadig viktigere og den organiseres i økende grad i tillegg til de nasjonale overbygningene. Teknologiens økende grep i hverdagen er også merkbar: Følelsen av fellesskap inkluderer også fellesskap med elektroniske heller enn fysiske møter, både lokalt og nasjonalt.

Det har videre skjedd en forskyvning fra frivillig innsats i form av tidsbruk til frivillig innsats i form av økonomiske bidrag – gaver, abonnement, støttemedlemskap og lignende. For svært mange organisasjoner er giverne som støtter opp om arbeidet med faste månedlige beløp av langt større betydning enn de medlemmene som kun betaler kontingent, men som likevel får demokratiske rettigheter. Politikken har lagt vekt på medlemmer og innsats i form av tid som det sentrale i frivillig engasjement. Men også innsats i form av økonomisk støtte bidrar til å løse viktige samfunnsoppgaver og tilfører merverdi til ulike offentlige tjenester.

Dette nødvendiggjør en inkluderende definisjon både for sivilsamfunnet selv og for de som forholder seg til det. Det frivillige landskapet rommer mange ulike former, og det blir stadig flere. Det finnes en rekke svært ulike organisasjoner der noen er aktivitetsorienterte med mange aktive medlemmer, noen meningsdannende og gjerne med mange passive medlemmer, og andre er

aksjonsorienterte og frivillige først og fremst i giverapparatet. Atter andre kan som selvstendige aktører eller som deler av større organisasjoner mest forstås som ikke-kommersielle tjenesteleverandører. Alle representerer ulike fasetter av et mangfoldig frivillig samfunn som det må legges til rette for på egne premisser.

Vilkår for vekst og utvikling

Politikken som føres har konsekvenser for hvordan frivillige virksomheter arter seg. Med en endring i frivilligheten kommer behovet for nye former for tilrettelegging slik at rammer og realiteter er i overensstemmelse. Økende instrumentell tenkning svekker rammevilkårene for genuin frivillighet. Skjerpede rapporterings- og resultatkrav fra det offentlige medfører en profesjonalisering av den frivillige innsatsen og apparatet bak. Grensesnittet mellom det offentlige og det frivillige blir byråkratisert. Slike rammer er en trussel mot den tradisjonelle frivilligheten basert på idealistiske amatører.

For mange organisasjoner er offentlig prosjekt- og aktivitetsstøtte det bærende elementet i organisasjonens inntekter. Slik støtte innebærer at organisasjonene i liten grad kan styre egen innsats, men må følge offentlige mål om innsatsområder. Dette kan for enkelte medføre en aktivitet på områder som er perifer i forhold til organisasjonens primære virkeområde, fordi man i en profesjonalisert organisasjon ledes dit pengesekken ligger. Det har vært gitt løfter om mer støtte i form av ubundne midler, men dette er ikke virkeliggjort. Dette utfordrer organisasjonenes egenart og fører til en uheldig strømlinjeforming av organisasjoner i samme støttesystem.

For andre organisasjoner og virksomheter i sivilsamfunnet er det de frie inntektene som er og har vært viktigst. På dette området har det de siste 20 årene vært en omfattende utvikling. Endringer av regler og retningslinjer for telefonsalg, loddsalg og lotterivirksomhet har vært viktige for å hindre useriøse virksomheter i å etablere seg og skape troverdighetsproblemer for hele sektoren. Imidlertid påvirker slike endringer i stor grad også seriøse organisasjoner som henter inntekter fra denne type aktiviteter. Det har vært en utfordring for mange at statlig lotterivirksomhet har tatt over stadig mer av det markedet som tidligere var organisasjonenes eget domene. Strategien for spilleautomater har vært en stor sak for de som er involvert, og preges av den samme problematikken. Når det gis politiske begrensninger i inntektsmuligheter uten at dette blir kompensert begrenser dette også det tilbudet de frivillige organisasjonene kan gi.

Produsenter av velferds- og sosiale tjenester preges av andre utfordringer. Frivillig sektor var pionerer i utviklingen av mye av velferdstilbudet som nå regnes som et offentlig ansvar. I norske kommuner er det en økende bevissthet rundt betydningen av frivillig sektor når det gjelder velferdstilbudet. Med reformer i offentlig sektor får virksomhetene nye utfordringer. Frivillig sektor møter en stadig mer instrumentelt orientert motpart. Økende grad av tjenestebestilling og konkurranse gjør at virksomhetene må kjempe mot offentlige og kommersielle aktører, ofte om tjenester de selv har iverksatt og driftet gjennom mange tiår. Dette kan skape uforutsigbarhet og true egenarten til tredje sektor som aktør i dette markedet, både verdimessig, ideologisk og når det gjelder å kunne gi alternative tilbud.

Hva gjør vi så?

Frivilligheten forandrer. Den forandrer samfunnet gjennom tiltak frivillige organisasjoner tar initiativ til og gjennomfører. Den forandrer menneskene som involverer seg gjennom å utvide deres kompetanse og sosiale kapital. Og den forandrer seg selv i takt med samfunnet for øvrig. Frivillighetens utfordring vil være å møte endringene i på en måte som ivaretar dens egenart og dens verdigrunnlag – som samfunnsbygger, identitetsskaper, kulturbærer, kunnskapsformidler, pioner og uegennyttig entreprenør. Derfor må frivilligheten ivareta sin åpenhet og inkluderingsvilje. Det er ikke bare viktig hva stat og kommune vet om frivillig sektor, men også hva folk som bor i kommunene vet.

Frivilligheten står sterkt i Norge. Sivilorganisasjoner er tilpasningsdyktige og endringsvillige i sitt møte med stat og borgere, men de er også helt sentrale samarbeidspartnere i mange viktige politiske saker. Fattigdomsproblematikk, integreringsarbeid og arbeid med rusavhengige er eksempler på områder der frivillig sektor ikke bare er relevante men avgjørende for innsatsen som legges ned og for løsningene som skapes.

Et vitalt samfunn trenger en levende frivillig sektor der mennesker engasjerer seg og bruker sin tid og sine ressurser av andre motiv enn egennytte. For å videreføre frivillighetens unike samfunnsoppgaver og for å videreutvikle sine virksomheter til å kunne skape merverdi for samfunnet på flere områder, har både frivilligheten selv og myndighetene et ansvar. Men det er frivilligheten selv som skal definere sitt virkeområde. Politikken må følge den frivilligheten som eksisterer, og ikke den man ønsker skal eksistere. Det politiske arbeidet som føres, må ha som mål å skape **mer og bedre frivillighet:**

Frivillighetspolitiske målsetninger og tiltak

Da frivillighetspolitikken ble inkludert i Kultur og Kirkedepartementets portefølge fikk Norge en for første gang en frivillighetsminister. Dette er et viktig skritt for et mer helhetlig og ryddig forhold til frivillig sektor. Ansvaret for myndighetenes forhold til sivilsamfunnet ble med dette samlet i ett departement. Det må imidlertid understrekes at departementet ikke må bli et redskap for strømlinjeforming og ensretting av frivilligheten. Departementet må utvise fleksibilitet og kompetanse og innrette sin myndighetsutøvelse etter det mangfoldet som finnes. Det er fortsatt store utfordringer når det gjelder kunnskapsflyt og samordning over departementsgrensene.

1. Etablering av frivillighetsregister

Frivillighet Norge mener etableringen av et register over organisasjoner og virksomheter i frivillig sektor er avgjørende for sektorens egenart. På denne måten kan man best oppnå stabile og forutsigbare rammevilkår. Registeret bør bli et sentralt virkemiddel for forenkling både for det offentlige og frivilligheten selv. I prosessen frem mot etableringen av registeret er det for Frivillighet Norge avgjørende at de frivillige organisasjonene selv er klare premissleverandører.

1.1 Forenkling og funksjonalitet

Registeret skal ha en vesentlig nytteverdi gjennom å forenkle de administrative prosessene knyttet til støtteordninger både for organisasjonene og offentlige myndigheter. Dette må være et register som fungerer som frivillighetens ene nødvendige portal for kontakt og rapportering til offentlige myndigheter, og må på denne måten erstatte og ikke supplere organisasjonene og virksomhetenes nåværende registertilknytning. Potensialet for å forenkle organisasjonenes egne prosedyrer bør dessuten kunne utnyttes ved at registeret bør baseres relasjonelt og på denne måten tillate både horisontale og vertikale relasjoner.

Slik vil både sentrale og lokale ledd kunne innrapportere, avhengig av organisasjonens egne rutiner og behov. Med en god portalløsning og mulighet for kobling til organisasjonens egne nettsider vil dette kunne utvikles til en tjeneste som også kan benyttes til internrapportering og regnskapskontroll til stor nytte for frivilligheten.

2. Skatter og avgifter

Gjennom etableringen av et frivillighetsregister blir det mulig å ramme inn sivilsamfunnet som en reell, egen sektor der frivillige virksomheters særegne behov blir tatt vare på. Frivillig arbeid kjennetegnes ved at mekanismene som gir verdiskaping eller skaper utvikling er annerledes enn i det offentlige eller private, og Frivillighet Norge søker derfor stabile, forutsigbare og generelle ordninger fremfor særordninger, kompensasjoner og reparasjoner.

2.1 Merverdiavgift

Økninger i mva-satser og innføring av mva på nye områder har medført store ekstrakostnader for frivillig sektor. Samtidig har nesten alle virksomheter i Norge fått fradrag for inngående merverdiavgift. Når frivillig sektor ikke omfattes av dette, oppleves det som en urimelig forskjellsbehandling og skattlegging av frivillig virksomhet. Frivillige virksomheter betaler 25 % mer for varer og mange tjenester enn hva næringsvirksomheter gjør for akkurat de samme produktene. En slik avgiftspolitikk devaluerer verdien av frivillighet og tar beslag på frivillige gaver som er ment for helt andre formål enn statlig proveny.

Kompensasjonsordningen for moms på tjenester har hatt stor betydning for mange organisasjoner, men har ikke vært tilstrekkelig forutsigbar. Innenfor rammene av et fremtidig frivillighetsregister åpner det seg mange muligheter for en bedre ordning. Det er viktig at ordningen blir enkel og ubyråkratisk og tar hensyn til små amatørorganisasjoner med lav kontinuitet så vel som store og profesjonelle organisasjoner. Kartleggingen av hvordan denne ordningen skal utformes skal ha høy prioritet for Frivillighet Norge.

2.2 Arbeidsgiveravgift

Ansatte i frivillige organisasjoner genererer en samfunnsmessig merverdi som bør stimuleres. Hvert ansatt årsverk i en frivillig virksomhet er regnet til å utløse tre hele årsverk i ulønnet, frivillig innsats. Det eksisterer i dag et begrenset fritak for mindre organisasjoner, men de samme mekanismene gjelder også organisasjoner med flere ansatte. Frivillighet Norge mener på denne bakgrunn at det må utredes en ordning for generelt fritak fra arbeidsgiveravgift for virksomheter tilknyttet Frivillighetsregisteret.

2.3 Forholdet til øvrig lovverk

Frivillighetsregisteret vil kunne gjøre det mulig å forenkle forholdet til flere av lovverkets bestemmelser som regulerer sivile organisasjoners økonomiske betingelser. Blant annet skatteloven, regnskapsloven, arveavgiftsloven og folketrygdloven har alle særskilte formuleringer for frivillig sektor. Flere av bestemmelsene kommer i konflikt med Frivillighet Norges ønske om en frivillighetsdefinisjon uavhengig av verdisortering, og det er derfor nødvendig at dette blir gjenstand for revidering.

3. Offentlige tilskuddsordninger

Mange organisasjoner må i dag forholde seg til prosjektstøtteordninger som finansieringskilde. Dette krever en profesjonalisering som særlig er uheldig for mindre organisasjoner med

begrensede ressurser. Resultat- og rapporteringskrav har blitt skjerpet og har byråkratisert forholdet mellom det offentlige og det frivillige. Slike ordninger kan dessuten true organisasjonenes autonomi siden midlene blir styrt til områder som kan være utenfor organisasjonenes primærvirkeområde.

3.1 Mer frihet

Frivillighet Norge mener de offentlige tilskuddsordningene i større grad bør ta form av frie og ubundne midler som frivillige organisasjoner skal ha stor grad av frihet til å forvalte i tråd med eget virksomhetsområde, uten detaljstyrende tildelingsbrev og under et ubyråkratisk forvaltningsregime. Ved forrige koordinering av støtteregimet ble det gitt positive signaler og lovnader om slik endring, men dette har ennå ikke blitt gjort alvor av. Det er dessuten etablert en viss hevd i enkelte av departementenes støtteordninger, hvilket vanskeliggjør nye organisasjoners inntreden. Det må på plass en kritisk gjennomgang av støtteregimet i tråd med signalene fra Frivillighetsmeldingen (St.meld nr.39 (2007-2008)).

3.2 Grunnlag for utmåling

Frivillighet Norge erkjenner utfordringene knyttet til utmålingen av driftsstøtte for organisasjoner med svært forskjellig medlems- og aktivitetsgrunnlag, og mener at en friere driftsstøtte må innrettes ulikt for organisasjoner i ulike sektorer. Kulturorganisasjoner og internasjonale bistandsorganisasjoner organiserer eksempelvis sine virksomheter og sine frivillige helt ulikt og er ikke sammenlignbare størrelser i et støttesystem. Støttesystemet må ikke passivisere det frivillige engasjementet verken i form av tid, gaver eller aktivitet.

3.3 Barne- og ungdomsorganisasjoner

Barne- og ungdomsorganisasjonenes støtteordning har andre utfordringer enn tilsvarende ordninger for de fleste organisasjoner rettet mot voksne. Barne- og ungdomsorganisasjonenes demokratistøtteordning er innordnet slik at den gir uttelling for antall medlemmer enten de er aktive eller passive. Mange organisasjoner vil være tjent med å ha ordninger som også reflekterer den reelle aktiviteten. Frivillighet Norge mener at ordningene bør ivareta det mangfoldet som finnes blant organisasjonene, og unngå strømlinjeforming i struktur så vel som aktivitet. Det bør være et prinsipp at støtteordningens rammer utvides når antallet medlemmer den omfatter økes.

3.4 Andre støttetiltak

Prosjekt- og aktivitetsstøtte er ikke en optimal måte å formidle støtte til frivillige organisasjoners kjernevirksomhet. Med forutsetning om en ubyråkratisk forvaltning bør det imidlertid være rom for gi målrettet støtte til prosjekter som uten å strømlinjeforme organisasjonene bidrar til å utvikle og styrke frivillighetens rolle i samfunnet. For mange virksomheter er det kostbart å holde alle organisasjonsledd oppdatert i en teknologisk utvikling som blir stadig viktigere for kontakten med de frivillige. En prosjektstøtteordning som målbærer systemutvikling og teknologiske investeringer vil være et godt incentiv for demokratiutvikling og samtidig ivareta frivillighetens behov for autonomi.

4. Inntektsbringende arbeid

For en rekke organisasjoner og virksomheter i sivilsamfunnet er det viktig å kunne stå på egne ben, uavhengig av offentlige støtteordninger. Organisasjoner må ha mulighet til å støtte seg på

frivillighet og ikke være tvunget inn i entreprenørroller for det offentlige. For å muliggjøre dette må imidlertid rammevilkårene legges til rette for at frivillig virksomhet kan drives på egne premisser.

4.1 Lotterier

Det frivillige Norge har en høy grad av egenfinansiering både av egen drift og av andre samfunnsnyttige tiltak. Organisasjonene må derfor ha gode, stabile og forutsigbare rammebetingelser for inntektsbringende arbeid. Det må være et prinsipp at dersom politiske vedtak endrer disse betingelsene skal det ikke svekke organisasjonenes mulighet for egenfinansiering. Spillinntekter som finansieringskilde i frivillige organisasjoner og statens forhold til dette bør avklares så snart som mulig. Lovgivningen på dette feltet har altfor lenge stått stille og vanskeliggjort en utvikling. Dette innebærer at det uavhengig av automatspørsmålet må gis fortgang i arbeidet med revidering av Lotteriloven slik at organisasjonene kan få anledning til å utvikle nye lotterikonsepter for ikke-avhengighetsskapende spill.

4.2 Personvern

Forholdet mellom frivillige organisasjoner og deres medlemmer har blitt et personvernmessig anliggende. Med økt kompleksitet i skatte- og giversystem øker også behovet for enkel og effektiv håndtering av informasjon, og dette krever en etisk tilnærming. Organisasjonene har hatt en konstruktiv dialog med Datatilsynet om dette, men saken preges av at flere regler er utarbeidet for andre sektorer enn frivilligheten. Frivillighet Norge vil arbeide videre med å vinne aksept for de punkter der det ikke er enighet.

4.3 Telefonmarkedsføring

For flere organisasjoner er telefonen en uunnværlig kanal for dialog, medlemspleie, verving, informasjonsformidling og for å skape engasjement. Et eventuelt forbud mot telefonmarkedsføring uten forutgående samtykke vil ramme en rekke frivillige organisasjoner hardt - ikke bare deres innsamlingsvirksomhet, men også den generelle relasjonen med medlemmer og frivillige. Frivillighet Norge vil legge til rette for at organisasjonene kan utvikle sine egne etiske retningslinjer for telemarketing og utøve selvjustis på dette området. Reservasjonsregisteret er i dag for grovmasket, og det er behov for mer presisjon gjennom at sivile organisasjoner i større grad kan behandles enkeltvis av den enkelte bruker.

4.4 Skattefradrag

Ordningen med skattefradragsmuligheter for gaver gitt til frivillige organisasjoner har vært en god ordning for enkelte organisasjoner, og mindre viktig for andre. Frivillighet Norge vil arbeide for utvidelse av ordninger med skattefradrag. I en evaluering av den nåværende modellen vil det også måtte ses nærmere på erfaringene fra andre lands tilsvarende ordninger. Særlig bør den engelske modellen der det er organisasjonene, og ikke giverne, som får skattefradraget ses nærmere på. Rutinene for innrapportering av skattefradrag må gjøres betydelig enklere og mer fleksible.

4.5 Kjøpsutløsende donasjoner

Forbudet mot at deler av inntekten fra et salg skal kunne doneres ulike formål og markedsføres som dette, er enestående for Norge og utgått på dato. Frivillighet Norge støtter en liberalisering av denne lovgivningen.

5. PORTOPROBLEMATIKK

Frivilligheten i Norge er en av de største forbrukerne av posttjenester. Imidlertid merker de fleste organisasjoner at Postens tjenestetilbud på flere felter forverres, at nye administrative rutiner innføres som skaper byråkrati og merarbeid, samt at prisene samtidig økes. Så lenge Posten Norge er tilnærmet eneaktør på posttjenester er Frivillighet Norge av den klare oppfatning at bedriften må være sitt samfunnsansvar bevisst og ikke utelukkende styre etter kommersielle hensyn. Samferdselsministeren må som generalforsamling bruke konsesjonsvilkårene aktivt.

6. Arveloven

I dag tilfaller arv fra arvlatere som ikke etterlater seg livsarvinger eller testamente statskassen. Frivillighet Norge ønsker en modell hvor disse midlene kan avsettes i fond for frivillige organisasjoner i Norge, etter modell fra tilsvarende svensk ordning.

7. Mellom stat og marked

Frivilligheten er en egen sektor, uavhengig av markedets eller det offentliges mekanismer og logikk. For Frivillighet Norge er det avgjørende at uavhengigheten og særpreget ikke går tapt dersom rollene som vakthund overfor myndigheter, pioner i samfunnsutviklingen og møteplass mellom mennesker skal beholdes. Det betyr ikke at frivilligheten skal distansere seg fra andre sektorer. Tvert om er det naturlig at det fra alle parter legges til rette for økt samarbeid og partnerskap i ulike prosjekter både på lokalt og nasjonalt plan. Verken stat eller næringsliv bør være bare pengesekker, men samarbeidspartnere for realisering av felles mål og felles gevinst der det er naturlig.

7.1 Anbudsregler

Virksomheter som arbeider i sosial- og velferdsfeltet møter stadig oftere krav om anbud på tjenestene de leverer. Dette innebærer en risiko for at drift av institusjoner med lang historie i frivillig sektor blir overtatt av private eller kommunale tjenestetilbydere. Det finnes åpning i Lov om offentlig anskaffelse for at kommuner kan gi unntak for anbudsrunder for frivillige tilbydere. Frivillighet Norge mener først og fremst at frivillige tjenestetilbydere har et sterkt utgangspunkt for konkurranse med de muligheter som ligger i synliggjøring av merverdien av frivillig engasjement og idealistisk virksomhetsutøvelse. Imidlertid bør kommunene benytte unntaksordningen når denne merverdien ikke lar seg synliggjøre.

8. Lokal frivillighetspolitikk

Det lokale frivillighetsarbeidet er grunnsteinen i de fleste organisasjonenes virksomhet, og for mange er det vel så viktig at dette arbeidet har gode rammevilkår som at de nasjonale rammene er romslige. En lokal frivillighetspolitikk handler om at kommunene har et helhetlig og tverrsektorielt forhold til frivillig sektor, at det er klare retningslinjer for tildeling av støtte, at kommunen tilrettelegger for utfoldelse av levende frivillig virksomhet, at det etableres møteplasser for dialog og at alt dette bygger på gjensidig respekt for hverandres roller og egenart.

8.1 Frivillighetssentraler/Nærmiljøsentraler

Frivillighet Norge mener at frivillighetssentralene/nærmiljøsentralene skal ha funksjon som et kraftsenter og kontaktpunkt for enkeltmennesker, foreninger/lag og det offentlige, og bidra til samhandling og bærekraftig utvikling av hele den lokale frivilligheten. Aktivitetene i sentralene skal være et tillegg til offentlig virksomhet, ikke en erstatning. Den lokale frivilligheten må selv ha eierskap til aktivitetene. De ansatte og styrene i sentralene må bruke arbeidsmetoder som initierer, mobiliserer til og koordinerer frivillig aktivitet i tråd med lokale forutsetninger. Metodene bør utvikles av sentralene i fellesskap.

I tillegg til å være en møteplass og et kontaktpunkt for enkeltmennesker, mener Frivillighet Norge at en viktig oppgave for frivillighetssentralene/nærmiljøsentralene må være å bidra til en styrking av ny, og også godt etablert, frivillighet. Lokale foreninger og organisasjoner ønsker mange steder veiledning og støtte til revitalisering, nyrekruttering og annen praktisk hjelp. Konkret bistand kan for eksempel bestå i: registrering i Enhetsregisteret, hjelp til å finne ut hvor man kan søke finansiering, bistand til søknader, hjelp til å finne lokaler, markedsføring og annet i forbindelse med møter og arrangement, hjelp til nødvendige tillatelser til å arrangere informasjonsstand eller inntektsgivende tiltak, bistand til regnskap, osv.

Frivillighet Norge går derfor inn for at det etableres et fast kontaktmøte for gjennomgang av status og drøfting av utviklingen av frivillighetssentralene som frivillighetspolitisk virkemiddel.

8.2 Kulturtilbud

Organisasjonene er en fundamental søyle i kulturtilbudet i de fleste kommuner og må dermed være viktige deler av lokal kultursatsing. Forutsetningen for en samordnet kommunal kulturopplæring er et tett samarbeid mellom offentlig støtte og engasjement og frivillig innsats. Det må være en målsetning at kulturskolene blir det kulturelle ressurssenteret som beskrives i St.meld nr. 39, og at det etableres gode modeller for samhandling mellom kunnskapsaktører, myndigheter, næringsliv og kulturliv på lokalt nivå. Det må stimuleres til utvikling og drift av de organisasjonsdrevne kulturhusene som del av denne satsingen. Frivillighet Norge registrerer regjeringens arbeid med å etablere en generell kulturlov. Frivillighet Norge vil følge dette arbeidet tett for å sikre at loven kommer det frivillige kulturlivet til gode.

8.3 Annen lokal organisering

Frivillighet Norge støtter tiltak og initiativ for å legge til rette for en bred og inkluderende frivillighetssatsning i kommuner og regioner, for eksempel gjennom etablering av frivillighetsråd der dette er tjenelig. Det er viktig å se dette i sammenheng med allerede etablerte strukturer for lokal frivillighet.

9. Inkludering og mangfold

Frivillig sektor er og skal være en byggestein i samfunnet og en arena for møter mellom mennesker. Det er avgjørende for denne funksjonen at sektoren ivaretar sitt mangfold utad, men også at den er åpen for mangfold innad. Dette innebærer blant annet at det må være et universelt prinsipp at tilbud og aktiviteter gjøres tilgjengelig for alle.

9.1 Minoriteter

Det er en kjensgjerning for frivilligheten at kulturelle minoriteter generelt er svakt representert. Mange grupper har liten tradisjon for deltagelse i sivilsamfunnet, og dette er det gjerne barn og unge med minoritetsbakgrunn som merker tydeligst. Frivillighet Norge er opptatt av at frivilligheten skal være et inkluderende fellesskap, og vil styrke arbeidet med tverrorganisatorisk dialog inn mot personer med flerkulturell bakgrunn. Et tett samarbeid med offentlige myndigheter er naturlig, men Frivillighet Norge vil understreke at dette arbeidet må skje på organisasjonenes egne premisser og ikke som en avlastning for offentlig integreringssatsning.

10. Voksenopplæring

Opplæring i og gjennom frivillige organisasjoner har flere formål. Læring bidrar til å styrke og videreutvikle organisasjonene, kvalitetssikre virksomheten, fremme organisasjonenes visjoner og mål, rekruttere medlemmer og øke deres kompetanse for å utøve frivillig innsats. Dessuten tilbyr mange frivillige organisasjoner opplæring ut over egne rekker, bl.a. for å styrke kunnskapen om organisasjonenes mål og oppgaver. Voksnes læring i frivillig sektor har derfor en verdi både for frivillig sektor selv og for samfunnet som helhet. Studieforbundene er frivillig sektors viktigste læringsarena.

Kraftige reduksjoner i de offentlige tilskudd til studieforbundene i perioden 2000 – 2006 har bidratt til å forsterke en fallende tendens i studieaktiviteten i frivillige organisasjoner. Bevilgningene har senere økt noe, men langt fra tilskrekkelig for å dekke behovene.

Voksnes læring i frivillige organisasjoner fortjener en større økonomisk oppmerksomhet, og det forventes at støttenivået heves betraktelig i kommende budsjetter.

Studieforbundene i Norge representerer et rikt kulturelt, politisk og faglig mangfold der hele frivillig sektor finner sin plass. Opplæring gjennom studieforbundene er svært viktig også for kulturopplæringen i samfunnet. Det er nær sammenheng mellom kunnskapsformidlingen i organisasjonene lokalt og nasjonalt, og et levende (lokalt) kulturliv. Mye kompetanse i frivillige organisasjoner finnes ikke i andre strukturer. Det er viktig at den kan dokumenteres og synliggjøres også i sentrale offentlige styringsdokumenter.

En dynamisk og god opplæring for frivillig sektor gjennom studieforbund trenger:

- Fleksible, enkle og forutsigbare tilskuddsordninger
- Bedre dokumentasjonsordninger, bl.a. gjennom forskning og nye rapporteringssystemer.
- Anerkjennelse av frivillighetens læringsarenaer og økt fokus på kompetanse ervervet utenom skolesystemet
- Bedre rammebetingelser for utviklings- og motivasjonsarbeid og rekruttering av grupper med spesielle behov
  Styrking av studieforbundenes nasjonale rolle i forhold til lokal og regional studievirksomhet, bl.a. på områdene pedagogisk veiledning, tilrettelegging og inkludering, pedagogisk utviklingsarbeid, motivasjon, kvalitetssikring, dokumentasjon og tilskuddsforvaltning.

11. Forskning og utdanning

Frivillighetspolitikken må baseres på kunnskap om hva som skal til for at enkeltmennesker bruker egen tid eller egne midler til å løse samfunnsoppgaver, gjøre livet rikere og bedre for seg selv og andre, vise solidaritet med de svake, eller forsøke å forandre verden. Vi trenger å få dokumentert

denne samfunnssektorens samlede betydning og omfang. Vi trenger kunnskap om hvilke merverdier samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor tilfører det offentlige tjenestetilbudet og hvordan disse merverdiene kan maksimeres. Vi bør få analyser av endringer over tid når det gjelder statens forhold til frivillighet og inntektsbringende arbeid. Og vi trenger å etablere en forståelse for hvordan trekk i samfunnsutviklingen påvirker utviklingen i frivilligheten.

11.1 Kulturforskning

Så langt er det forsket lite på frivillighet innenfor kultursektoren. Det vil være viktig å dokumentere denne frivilligheten, både som egenart og i samspill med øvrige aktører på feltet. Det er også viktig å dokumentere den lokale frivillighet som ikke lar seg oppdage gjennom medlemskap i nasjonale organisasjoner.

11.2 Forskningsprogram

I dag er det få og små forskermiljø som arbeider med forskning på frivillighet. Det er viktig at disse miljøene ikke fragmenteres og marginaliseres, og denne forskningen må derfor holdes kontinuerlig i hevd. Staten baserer i stor grad sin politikk på forskning om utviklingstrekk i frivilligheten. Desto viktigere at denne forskningen har tilstrekkelig empirisk grunnlag til å gi et differensiert bilde av utviklingstrekk i ulike aldersgrupper og felt. Når Idrettsforskningsprogrammet går mot slutten bør det utvides med en bredere satsning på frivillighetsforskning, med påfølgende utvidede finansielle rammer.

11.3 Virkemidler for forskning

Opprettelsen av Frivillighetsregisteret vil kunne gjøre forskning på frivillighet enklere og mer presis. Det er viktig at registeret blir innrettet på en måte som muliggjør bruk av datamateriale i en komparativ sammenheng. Sentralt i denne sammenhengen er bruk av klassifikasjonssystemet fra FNs håndbok for nonprofit-sektoren, som Statistisk Sentralbyrå bør implementere, samt utarbeidelse av et satelittregnskap etter FNs standard for å få en jevnlig og kontinuerlig oppdatering om tilstanden for frivillig sektor.

11.4 Utdanning

Norge har svært begrensede muligheter for lederutdanning innen frivillig sektor, i motsetning til i privat og offentlig sektor og i motsetning til sammenlignbare land. Det tilbudet som finnes er begrenset både i omfang og i forhold til målgruppe. Frivillighet Norge mener at en slik utdanning kan bidra til etablering av en profesjonsidentitet og -mentalitet som frivillig sektor trenger, og ser gjerne at det legges til rette for at flere norske læresteder i samarbeid med læresteder i andre europeiske land tilbyr bachelor- og mastergradsstudier for ledelse i frivillige organisasjoner og tredje sektor. Dette vil også bidra til å styrke fagmiljøet i forskningsfeltet.

12. Bygging – forebygging og fremming av folkehelsen

Frivilligheten har lange pionèrtradisjoner innen forebygging; gjennom opplysningsarbeid, praktiske tiltak og forskning. Det er lange tradisjoner for samspill mellom frivilligheten og det offentlige innenfor forebyggende folkehelsearbeid, som gir verdifulle resultater for den enkelte og for samfunnet. Dette er det viktig å videreføre.

I takt med samfunnsutviklingen dukker det også opp stadig nye helsemessige utfordringer. Frivillighet Norge mener det er nødvendig at folkehelse står i fokus og foreslår at det satses på bedre dokumentasjon og synliggjøring av den helsefremmende effekten av frivillig aktivitet. Det

bør videre utvikles en systematisk dialog mellom aktuelle aktører på forebyggingsfeltet. Dialogen vil sette frivilligheten og myndighetene i stand til å se på ulike tilnærminger for å styrke og stimulere til helsefremmende aktiviteter. I arbeidet må behovene for forebygging på ulike nivåer kartlegges. Vi ser også for oss at mange ulike deler av frivilligheten må trekkes inn, og at både sentrale og lokale ledd i organisasjonene spiller en viktig rolle.

Dialogen mellom frivilligheten og det offentlige må legge til grunn at aktivitet i frivillige organisasjoner er *byggende*, for eksempel gjennom læring, utvikling av mestringsfølelse, deltakelse i felleskap som gir redusert ensomhet, samspill mellom mennesker og helsefremmende aktiviteter. Parallelt med dette brede perspektivet er målrettede helsefremmende tiltak nødvendig for å inkludere grupper som ellers ville falle utenfor.

Et spesielt fokus settes på barn og unges helse. Gjennom de frivillige organisasjonene får barn og unge et fellesskap som gir mestring, fysisk aktivitet og også en god psykisk helse.

VEDLEGG 3 TIL PROTOKOLL FRA ÅRSMØTET 2008

SAK 9: Vedtektsendringer

Forslag 1
Forslagsstiller: Styret
Type forslag: Tillegg
Sted: § 4.1, tredje ledd
Ny setning:
"En person kan ikke ha fullmakt fra flere enn én (1) organisasjon."
Vedtatt

Forslag 2
Forslagsstiller: Frifo
Type forslag: Endring
Sted: § 4.1.2, fjerde ledd
Tredje til syvende punkt endres til:
"- valg av fem (5) styremedlemmer for to (2) år (hhv 2 og 3 på valg hvert år)
- valg av tre (3) varamedlemmer for ett (1) år
- valg av valgkomite på fem (5) for ett (1) år
- regnskap og budsjett
- valg av revisor for ett (1) år"
Vedtatt

Forslag 3
Forslagsstiller: Frifo
Type forslag: Tillegg
Sted: § 4.1.2
Nytt femte ledd:
"Valg av leder og nestleder skjer på samme årsmøte. Valg av styremedlemmer (hhv 2 og 3 på valg hvert år) skjer samlet. Varamedlemmene velges enkeltvis i nummerert

rekkefølge."
Vedtatt

Forslag 4
Forslagsstiller: Frifo
Type forslag: Endring
Sted: § 4.2, andre ledd
Tredje setning endres til:
"Leder, nestleder og styrets medlemmer har 2 års funksjonstid, dog slik at henholdsvis 2 og 3 styremedlemmer er på valg hvert år. Varamedlemmenes funksjonstid er 1 år."
Vedtatt

Forslag 5
Forslagsstiller: Styret
Type forslag: Tillegg og endring
Sted: § 4.1.2, femte ledd (nytt sjette ledd), og § 8, første ledd
§ 4.1.2, femte ledd (nytt sjette ledd); ny setning legges til:
"Forslag til slike endringer skal være oversendt Frivillighet Norge senest seks (6) uker før årsmøtet og utsendt med sakspapirer til medlemmene senest fire (4) uker før møtet finner sted."
§ 8, første ledd, endres til:
"For forslag til endring av vedtektene og forslag til oppløsning gjelder bestemmelsene fastsatt i § 4.1.2 femte [sjette] ledd."
Vedtatt

VEDLEGG 4 TIL PROTOKOLL FRA ÅRSMØTET 2008

VEDTEKTER FOR FRIVILLIGHET NORGE

Vedtatt av stiftelsesmøtet 19.09.05
Med endringer vedatt på årsmøtene 27.03.07 og 27.03.08

§1 Virksomhetsidé

Frivillighet Norge er et samarbeidsforum for frivillige organisasjoner i Norge.
Frivillighet Norge skal aktivt fremme frivillighetens og de frivillige organisasjonenes interesser i samfunnet.

§2 FORMÅL

Frivillighet Norge skal arbeide for et best mulig samspill innen frivillig sektor, og aktivt fremme frivillighetens interesser i samfunnet, gjennom å:

- Styrke kunnskapen om frivillighet og drift av frivillig virksomhet.

- Heve bevisstheten om frivillighetens og de frivillige organisasjonenes rolle i samfunnet, og fremme dialog mellom frivillig, offentlige og privat sektor.
- Samordne et effektivt påvirkningsarbeid for å sikre gode rammebetingelser for frivillig virksomhet.
- Følge med i endringer i frivillig sektor. Stimulere til debatt om de utfordringer frivilligheten står overfor.

Frivillighet Norge skal stimulere til økt frivillig innsats til beste for den enkelte og samfunnet, og bidra til å videreutvikle bredden i det frivillige arbeid i Norge.

§3 MEDLEMSKAP

Medlemskap i Frivillighet Norge skal være åpent for alle som driver frivillig virke på ikke-fortjenestebasert og ikke-offentlig basis i Norge.

Medlemsorganisasjoner må oppfylle følgende kriterier:
- organisasjonen må anerkjenne Frivillighet Norges formål
- organisasjonen må basere en vesentlig del av sin virksomhet på frivillige gaver/ innsamlede midler og/eller frivillig tidsbruk og/eller representere/organisere andre ikke-kommersielle organisasjoner som oppfyller dette kriteriet
- med 'organisasjon' forstås også andre organisasjonsformer enn medlemskapsbaserte foreninger, som stiftelser, nettverk eller paraplyer.
- søknad om medlemskap forankres i egen organisasjon, enten gjennom styrevedtak, årsmøtevedtak eller tilsvarende, eller ved signatur av den/de personer i søkerorganisasjonen som har fullmakt til å melde søkerorganisasjonen inn og ut av organisasjoner.
- organisasjonen skal normalt ha vedtekter, årsregnskap og årsmelding.

Lokale og regionale ledd av nasjonale organisasjoner gis ikke medlemskap.

Nye medlemsorganisasjoner godkjennes av styret.

Medlemsorganisasjoner betaler en medlemskontingent. Kontingenten fastsettes på bakgrunn av organisasjonens totale årlige inntekter, i henhold til godkjente årsregnskaper.

§4 ORGANISASJON

Frivillighet Norges organisasjon består av:
- Medlemsmøtet/årsmøtet
- Styret
- Faste nettverksgrupper
- Sekretariatet

4.1 Medlemsmøtet

Medlemsmøtet er Frivillighet Norges øverste frivillighetspolitiske organ og settes som årsmøte en gang i året for å behandle organisatoriske saker og frivillighetspolitisk plattform.

Medlemsmøtet og årsmøtet består av medlemsorganisasjonene i Frivillighet Norge.

Hver organisasjon møter i Frivillighet Norges medlemsmøte og årsmøte med en (1) representant med tale- og stemmerett. En person kan ikke ha fullmakt fra flere enn én (1) organisasjon.

4.1.1 Medlemsmøtet

Styret kaller inn til medlemsmøter etter behov, eller når fem eller flere medlemsorganisasjoner ber om det. Det skal minimum avholdes ett ordinært medlemsmøte i året, i tillegg til årsmøtet.

Medlemsmøtet kan organisere virksomheten i faste nettverksgrupper av og blant medlemsorganisasjoner med sammenfallende interesser.

Frivillighet Norges medlemsmøte skal behandle:

- frivillighetspolitiske saker av felles interesse for medlemsorganisasjonene
- forslag fra medlemsorganisasjonene
- nedsettelse av faste nettverksgrupper, og mandatet for disse

Medlemsmøtet fatter så langt mulig sine vedtak etter konsensusprinsippet. Det utarbeides referater fra medlemsmøtene som sirkuleres til alle medlemsorganisasjoner senest en uke etter at møtet er avholdt.

4.1.2 Årsmøtet

Medlemsmøtet settes som et årsmøte en gang i året og holdes i løpet av første halvår. Årsmøtet er Frivillighet Norges øverste organ.

Innkalling til årsmøtet skal være utsendt til medlemmene senest åtte (8) uker før møtet finner sted.
Forslagsfrist for organisasjonene er seks (6) uker før årsmøtet.
Sakspapirer til årsmøtet skal være utsendt til medlemmene seneste fire (4) uker før møtet finner sted.

Styret innstiller overfor årsmøtet i alle saker.

Årsmøtet skal behandle disse sakene:

- valg av leder for to (2) år i separat valg. Leder kan maksimalt gjenvelges for to perioder.
- nestleder for to (2) år i separat valg
- valg av fem (5) styremedlemmer for to (2) år (hhv 2 og 3 på valg hvert år)
- valg av tre (3) varamedlemmer for ett (1) år
- valg av valgkomite på fem (5) for ett (1) år

- regnskap og budsjett
- valg av revisor for ett (1) år
- valg av tre (3) representanter til å signere protokollen
- årsmelding
- frivillighetspolitisk plattform
- kontingent
- vedtektsendringer

Valg av leder og nestleder skjer på samme årsmøte. Valg av styremedlemmer (hhv 2 og 3 på valg hvert år) skjer samlet. Varamedlemmene velges enkeltvis i nummerert rekkefølge.

Endringer i vedtektene og Frivillighetspolitisk plattform krever 2/3 flertall. Forslag til slike endringer skal være oversendt Frivillighet Norge senest seks (6) uker før årsmøtet og utsendt med sakspapirer til medlemmene senest fire (4) uker før møtet finner sted.

Det utarbeides protokoll fra årsmøtet.

4.1.3 Ekstraordinært årsmøte

Styret eller 1/3 av medlemmene kan kreve ekstraordinært årsmøte. Det ekstraordinære årsmøtet kan kun behandle de saker innkallingen omhandler.

4.2 Styret

Styret velges av og blant stemmeberettigede medlemmer av Frivillighet Norge etter forutgående nominasjon fra medlemsorganisasjonene.

Styret består av leder, nestleder og fem (5) styremedlemmer. I tillegg velges tre (3) varamedlemmer i nummerert rekkefølge. Leder, nestleder og styrets medlemmer har 2 års funksjonstid, dog slik at henholdsvis 2 og 3 styremedlemmer er på valg hvert år. Varamedlemmenes funksjonstid er 1 år.

Styret er beslutningsdyktig når minst fire (4) av styrets syv (7) medlemmer er tilstede i et korrekt innkalt møte.
Styret skal behandle disse sakene:
- protokoller fra styremøtene
- innkallinger til medlemsmøter
- forslag fra organisasjonene
- innstille overfor medlemsmøtet/årsmøtet når det gjelder frivillighetspolitisk plattform
- innstille overfor medlemsmøtet når det gjelder faste nettverksgrupper
- nedsette arbeidsgrupper og gi mandat til disse
- frivillighetspolitiske saker som fremmes av faste nettverksgrupper eller arbeidsgrupper og som ligger innenfor frivillighetspolitisk plattform
- budsjett
- regnskap
- årsmelding

- opptak av nye medlemsorganisasjoner

Frivillighet Norges styre står ansvarlig for driften av sekretariatet, ansetter sekretariatsleder og behandler arbeidsgiverspørsmål i tilknytning til sekretariatet.

4.3 Sekretariatet

Frivillighet Norges sekretariat har som sin hovedoppgave å forberede saker for Frivillighet Norges organer og følge opp vedtak.

Sekretariat ledes av en sekretariatsleder.

4.4 Faste nettverksgrupper

Etter forslag fra styret eller medlemsorganisasjonene kan medlemsmøtet etablere faste nettverksgrupper på nærmere definerte arbeidsområder. Frivillighet Norges medlemsorganisasjoner har rett til å delta i disse.

De faste nettverksgruppene konstituerer seg selv.

Forslag til vedtak som skal forplikte Frivillighet Norge, fremmes for styret.

4.5 Arbeidsgrupper

Etter forslag fra et styremedlem eller medlemsorganisasjonene kan styret etablere arbeidsgrupper på nærmere definerte arbeidsområder. Arbeidsgruppene skal ha tidsavgrenset funksjonstid, som kan forlenges.

Arbeidsgruppene kan være åpne for alle medlemsorganisasjoner eller bestå av oppnevnte personer fra medlemsorganisasjonene. Styret oppnevner arbeidsgruppens leder.

Forslag til vedtak som skal forplikte Frivillighet Norge, legges fram for styret.

§5 ØKONOMI

Frivillighet Norge finansierer i hovedsak sin virksomhet gjennom medlemskontingent og tilskudd fra staten. Organisasjoner med stemmerett i Frivillighet Norges medlemsmøte betaler en årlig medlemskontingent. Størrelsen på kontingenten fastsettes av Frivillighet Norges årsmøte.

§6 REVISOR

Frivillighet Norge skal ha statsautorisert revisor. Revisor velges av årsmøtet.

§7 SIGNATUR/TALSPERSONER

Frivillighet Norges leder og sekretariatsleder forplikter hver for seg Frivillighet Norge med sine underskrifter i spørsmål knyttet til økonomi og drift.

Leder og nestleder, eller den styret bemyndiger, er Frivillighet Norges talspersoner i offentligheten.

§8 VEDTEKTSENDRINGER/OPPLØSNING

For forslag til endring av vedtektene og forslag til oppløsning gjelder bestemmelsene fastsatt i § 4.1.2 sjette ledd.

Vedtektsendringer krever tilslutning fra 2/3 av de frammøtte organisasjonene med stemmerett i Frivillighet Norges årsmøte.

Vedtak om oppløsning krever tilslutning fra 2/3 av de frammøtte organisasjonene med stemmerett på to påfølgende årsmøter i Frivillighet Norge.

VEDLEGG 5 TIL PROTOKOLL FRA ÅRSMØTET 2008

SAK 10: Anbefaling om karantenetid i forbindelse med TV-aksjonen

I lys av det nettverksgruppen Inntektsskapende arbeid oppfattet som en uklar situasjon tok nettverksgruppen initiativ til en prosess for å få avklare spørsmålet om karantene-tid knyttet til NRKs TV-aksjon. Nettverksgruppen brakte på det rene at mange organisasjoner oppfatter at det foreligger en uskreven "gentlemen`s agreement" om en slik karantenetid, men at innholdet er uklart. Nettverksgruppen konkluderte videre med at det er ønskelig å etablere en karantenetid for å beskytte
TV-aksjonen og diskuterte seg fram til et forslag til løsning som har vært til høring hos medlemsorganisasjonene og hos Innsamlingsrådet i NRK, og fått full tilslutning. Forslaget om en karantenetid i forbindelse med NRKs TV-aksjon begrunnes med at Frivillighet Norges medlemsorganisasjoner mener at TV-aksjonen er en nasjonal institusjon som står i en særstilling, som frivilligheten må ta et ansvar for å hegne om og utvikle videre. Det mest spesielle med TV-aksjonen er at et helt folk mobiliseres. Dette skjer i stor grad fordi man lykkes år etter år med å bygge opp en landsomfattende, desentralisert struktur som makter å rekruttere rundt 100 000 bøssebærere som tar direkte kontakt med befolkningen på en og samme aksjonsdag.
Frivilligheten i Norge vil bidra til slike nasjonale dugnader kan lykkes også i fremtiden – selv om vi befinner oss i en ny medietid som er dramatisk endret i forhold til situasjonen for få år siden.
Det understrekes at karantenetidsreglene kun vil gjelde som en anbefaling fra Frivillighet Norges side. Frivilighet Norge skal ikke ha noen kontrollfunksjon eller være klageorgan i forhold til karantenetidsreglene.

FORSLAG TIL KARANTENETIDSREGLER:
I TV-aksjonshelgen, to uker i forkant av denne samt en uker i etterkant skal organisasjonene avstå fra:
1. å sende TV-reklame

2. å avvikle bøssebæreraksjoner eller andre store innsamlingsevents, nasjonale, regionale eller lokale
3. å avvikle innsamlingskampanjer via web eller trykte annonser
4. å ha dominansannonser på nettet
5. å sende DM til kalde/nye adresser

VEDLEGG 6 TIL PROTOKOLL FRA ÅRSMØTET 2008

SAK 11: Anbefaling om etiske retningslinjer for innkjøp av varer og tjenester

Styret i Frivillighet Norge har mottatt forslag fra medlemsorganisasjoner om at Frivillighet Norge bør utvikle anbefalte etiske retningslinjer for innkjøp. Begrunnelsen for forslaget var at

• frivillige organisasjoner som kunder på alle måter har et ansvar til å bidra til forsvarlig produksjon og salg
• det er viktig at frivillige organisasjoner gjennomfører etisk forsvarlige og transparente interne prosesser som ledd i ivaretakelsen av tillitsforholdet til medlemmer, myndigheter og det generelle publikum
• en anbefaling fra Frivillighet Norge kan spare organisasjonene for en del av arbeidsbelastningen knyttet til utvikling og innføring av slike interne retningslinjer.

Styret nedsatte en gruppe som har utarbeidet forslag til slike retningslinjer. Styret i Frivillighet Norge sluttet seg til gruppens vurderinger og sendte saken på høring i medlemsorganisasjonene. Høringssvarene var utelukkende positive. For ordens skyld understrekes det at Frivillighet Norge ikke har myndighet til å pålegge medlemsorganisasjonene å vedta etiske retningslinjer for sin interne drift, og at det ikke legges opp til at Frivillighet Norge skal ha noen kontroll- eller klagefunksjon i forhold til slike etiske retningslinjer.

Anbefalte overordnete etiske prinsipper for medlemsorganisasjonenes innkjøp av varer og tjenester m. kommentarer

Fordi
• norske frivillige organisasjoner som kunder på alle måter har et ansvar til å bidra til forsvarlig produksjon og salg;
• organisasjonene som ledd i ivaretakelsen av tillitsforholdet til medlemmer, myndigheter og det generelle publikum har et ansvar for å gjennomføre etisk forsvarlige og transparente innkjøpsprosesser;

anbefaler Frivillighet Norge medlemsorganisasjonene å vedta følgende overordnete etiske prinsipper for innkjøp av varer og tjenester:

1. Innkjøp skal foretas i henhold til god forretningsskikk. Det skal holdes høy forretningsetisk standard i intern saksbehandling knyttet til innkjøp.
2. Innkjøp skal foretas i konkurranse mellom flere tilbydere. Usaklig

forskjellsbehandling eller diskriminering skal ikke finne sted.
3. Organisasjonen skal ta miljøhensyn og fokusere også på livssykluskostnader ved innkjøp.
4. Innkjøp skal foregå i transparente forutsigbare prosesser. Alle deler av innkjøpsprosessene skal kunne etterprøves.
Frivillighet Norge anbefaler også medlemsorganisasjonene å ta i bruk
• Etisk Handels retningslinjer for innkjøp
• GRIPs veiledning for innkjøpere
• INGOs Accountability Charter

Kommentarer:
De etiske prinsippene henger sammen og kan ikke sees isolert. Organisasjonene må velge å vedta alle 4 punkter, eller ingen.

Ad pkt. 1: "God forretningsskikk" er en vid etisk standard. Innholdet vil være bransjeavhengig, men alltid innebære krav om at det inngås ryddige dokumenterte avtaler, at det utstedes kvitteringer for betaling og mottatt leveranse og at kjøper ivaretar undersøkelsesplikten for å kunne påberope seg mangler. Standarden innebærer også alltid en plikt for kjøperen til vite at leverandøren og dennes underleverandører ikke opererer i strid med loven, og for eksempel benytter
slavearbeid, tvangsarbeid, barnearbeid eller utsetter ansatte for utilbørlige belastninger av psykisk eller fysisk karakter, eller fare. Det er heller ikke god forretningsskikk å handle med bedrifter som i strid med loven ikke betaler anstendig lønn eller nekter ansatte rett til ferie, eller er ansvarlig for ulovlig forurensning av miljøet.

Ad pkt. 2: Innkjøp skal som hovedregel foretas etter at det er innhentet tilbud fra flere leverandører som har fått samme bestilling/kravspesifikasjon og informasjon, og konkurrerer om oppdraget/leveransen på like vilkår. Organisasjonen skal inngå kjøpsavtale med den leverandøren som gir det beste tilbudet på kvalitet og pris sett i forhold til bestillingen/kravspesifikasjonen. Det skal ikke legges vekt på usaklige hensyn, som for eksempel familie- eller vennskapsrelasjoner, leverandørens geografiske plassering, etnisitet eller religiøse overbevisning og lignende. Dersom det imidlertid foreligger saklig grunn kan hovedregelen fravikes. Eksempler på at saklig grunn foreligger kan være konkret vedtak i en organisasjons styre eller generalforsamling om at organisasjonen så langt som mulig skal kjøpe produkter fra en bestemt attføringsbedrift, eller om at organisasjonen ikke vil belaste miljøet med forurensning og derfor konsekvent skal kjøpe lokale "kortreiste" produkter.

Ad pkt. 3: Organisasjonene bør etterspørre produkter med positiv miljømerking (svanemerket, Ø-merket osv.) Organisasjonene bør også fokusere på hvilke behov de som faktisk skal bruke produktet oppgir å ha. Produktets brukervennlighet er viktig – særlig hvis feilbruk medfører risiko for at produktet går i stykker og det er mange som skal bruke det. For øvrig må organisasjonene ha fokus på bla. følgende miljøkonsekvenser knyttet til innkjøp:
• produksjonsprosessen; dvs. materialvalg, energiforbruk, forsøpling, utslipp i luft, jord og vann
• emballasje
• transport

• produktets levetid
• energiforbruk knyttet til bruk av produktet
• produktets påvirkning på inneklima evt. utslipp i det ytre miljøet
• muligheter for reparasjon til en rimelig pris
• mulighet for resirkulering/destruksjon

Ad pkt. 4: Punktet innebærer at organisasjonen må ha rutiner for innkjøp som gjør det er mulig å etterprøve at det er tatt miljøhensyn, at det ikke er foregått usaklig forskjellsbehandling og at god forretningsskikk er fulgt. Dette kan gjøres i form av at organisasjonen lager en sjekkliste for gjennomføringen av innkjøp til bruk ved innkjøp over en viss sum i. Driver organisasjonen innkjøp i svært stort omfang anbefales det at organisasjonen lager en innkjøpshåndbok. Sjekklisten må fylles ut og signeres av den som forestår innkjøpet, og arkiveres. Styret i organisasjonen bør be om en gjennomgang av sjekklisten og administrasjonens erfaringer, en gang årlig.